

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Zastavení ztráty biologické rozmanitosti do roku 2010 – a v dalších letech Zachování ekosystémových služeb v zájmu dobrých životních podmínek pro lidstvo

KOM(2006) 216 v konečném znění

(2007/C 97/03)

Dne 22. května 2006 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. ledna 2007. Zpravodajem byl pan RIBBÉ.

Na 433. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 15. a 16. února 2007 (jednání ze dne 15. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 137 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí závěrů a doporučení Výboru

1.1 V popisu situace se EHSV a Komise shodují: zachování biologické rozmanitosti je nezbytným a klíčovým úkolem, pro který existují nejen etické a morální důvody. Existuje i dostatek ekonomických důvodů, které vyžadují rychlé a úspěšné jednání. Ekonomické ztráty, které vyplývají z poklesu ekosystémových služeb, jsou již dnes vyčíslené na několik stovek miliard eur. To je plýtvání, které si naše ekonomiky prostě nemohou dovolit.

1.2 Úbytek druhů v Evropě je výsledkem milionů jednotlivých rozhodnutí v posledních desetiletích, ke kterým v převážně většině případů docházelo v rámci platných zákonů. Podíl nelegálních opatření na poklesu biologické rozmanitosti v Evropě je okrajový.

1.3 Rozvoj biologické rozmanitosti je – přes politické sliby – bohužel stále negativní, což není zapříčiněno tím, že by se nevědělo, jak čelit úbytku druhů. Doposud chyběla politická vůle ke skutečnému prosazení opatření, která jsou již dávno uznávána za nezbytná. Zkušenosti se soustavou Natura 2000 mluví samy za sebe.

1.4 Komise ve svém sdělení uvádí příčiny úbytku, ty spočívají mj. v „nedostacích ve státní správě a neschopnosti uznat hospodářské hodnoty přírodního kapitálu a ekosystémových služeb konvenčními ekonomikami“. To a také skutečnost, že etické a morální důvody pro zachování biologické rozmanitosti jsou v plánovacích a politických zvažovacích procesech spíše druhořadé, vedlo k nynějšímu vyostření situace.

1.5 Mezi požadavkem a skutečností zejí obrovské mezery, které je třeba zaplnit, má-li se bojovat proti hrozícímu nebezpečí ztracené důvěry.

1.6 EHSV vítá předložení akčního plánu a uznává, že 160 (!) v něm uvedených opatření je účelných. Většina z nich však vůbec není nová, naopak jsou již po léta na programu jednání. Budoucnost tedy ukáže, zda politika díky předložení tohoto

akčního programu skutečně konečně najde sílu k „zásadním změnám“, které jsou považovány za nezbytné, nebo zda se potvrdí obavy mnohých ochránců přírody, že politika má sice opět pod slovní kontrolou společensky ožehavou oblast, ale že u slov zůstane.

1.7 Hlavní bod kritiky sdělení Komise vidí EHSV v chybějící strategické diskusi o otázce položené v jeho průzkumném stanovisku ze dne 18. května 2006 (!), totiž jak je možné, že mezi požadavkem, oznámením a skutečností zejí v zachování biologické rozmanitosti tak nápadné trhliny. EHSV lituje, že tento problém byl ve sdělení Komise a v akčním plánu téměř zcela opomenut.

1.8 EHSV proto považuje za obzvláště důležité zaměřit se v prvé řadě na oblast politiky 4, totiž na zlepšení znalostní základny, aby si občané i politici uvědomili skutečné důsledky svého jednání.

1.9 Pozornost si zasluhuje nutnost pomoci zemím sousedícím s EU v oblasti posílení ochrany biologické rozmanitosti a vyhýbání se ze strany EU a některých členských států v souvislosti se spolufinancováním projektů, které mohou přispět k urychlení ztráty biologické rozmanitosti v evropských zemích, které nejsou členy EU.

1.10 EHSV podporuje koncepci globální odpovědnosti EU, jak o ní píše Komise. I když EU a členské státy vynakládají na příslušná globální opatření v oblasti rozvoje a zachování biologické rozmanitosti necelá 0,004 % své ekonomické síly, odpovědnost za globální ničení biologické rozmanitosti (např. za tropické pralesy) v současnosti dále vzrůstá. V budoucnosti by vývoj na trhu biopaliv mohl způsobit další přiostrění situace.

(!) Úř. věst. C 195, 18.8.2006, s. 96.

1.11 EHSV shledává nedostatek v tom, že vlastní akční plán je dostupný pouze jako „technická příloha“, a tedy pouze jako samostatný dokument SEK výhradně v anglickém jazyce. Vyzývá Komisi, aby akční plán přeložila do všech úředních jazyků a postarala se o jeho rozšíření nejen přes internet, ale i v tištěné podobě.

1.12 Na uskutečňování cílů akčního plánu má dohlížet stávající skupina expertů pro otázky biologické rozmanitosti. EHSV považuje za nezbytné nutné zapojit daleko intenzivněji občanskou společnost.

2. Hlavní body a pozadí dokumentu Komise

2.1 Poté, co EU již v roce 1998 ve své strategii biologické rozmanitosti poukázala na – doslova – „ohromný rozsah“ ztráty biologické rozmanitosti, dohodly se hlavy států a předsedové vlád EU v roce 2001 na tom, že je nezbytné zastavit „dramatické“ snižování biologické rozmanitosti (v EU) do roku 2010⁽²⁾. Evropské veřejnosti byl na tomto summitu navíc dán slib, že bude zajištěno obnovení stanovišť a přírodních systémů.

2.2 V předmětném sdělení, které předkládá „akční plán na zachování biologické rozmanitosti“, Komise opět podrobně a působivě popisuje současnou situaci v oblasti zachování biologické rozmanitosti, nebo lépe řečeno trvalého poklesu biologické rozmanitosti. Tento pokles je nadále nanejvýš znepokojující, což ukazují i všechny studie Evropské agentury pro životní prostředí a takzvané „červené listiny“ ohrožených druhů živočichů a rostlin na národní úrovni. Komise ve svém sdělení konstatuje, že k jasně vymezenému cíli „zastavení ztráty biologické rozmanitosti do roku 2010“ je ještě daleko a že přetrvávající negativní vývoj lze zvrátit „pouze zásadní změnou politiky a praxe“.

2.3 Komise dále píše, že „tempo a rozsah provádění jsou nedostačující“, požaduje „urychlené provádění na úrovni Společenství i členských států“, protože jinak hrozí „skutečné riziko, že se nepodaří splnit celosvětový cíl na rok 2010“.

2.4 Tento nezdar cíle by dle názoru Komise znamenal dvojitý problém. Zachování biologické rozmanitosti totiž není jen etickým a morálním závazkem vůči lidstvu, ale je účelné a nezbytné už jen z ekonomického hlediska. Ve sdělení je podrobně popsáno, že biologická rozmanitost je základem ekosystémových služeb, které mezi jiným „zahrnují produkci potravin, vláken a léků, regulaci vody, ovzduší a klimatu, zachování úrodnosti půdy a koloběh živin“. Celkově jsou „přibližně dvě třetiny ekosystémových služeb na ústupu“ a takto vzniklá finanční újma, kterou lze – jak se připouští – jen stěží přesně určit, se ve sdělení Komise odhaduje na několik stovek „miliard eur“.

⁽²⁾ Viz závěry předsednictví, zasedání Evropské rady v Göteborgu ve dnech 15. a 16. června 2001.

2.5 Dále si sdělení Komise klade otázku, co bylo dosud učiněno a jak to bylo účinné. Nezaměřuje se přitom pouze na EU samotnou, nýbrž se popisuje i globální situace a globální odpovědnost EU.

2.6 Vlastní jádro sdělení spočívá v diskusi o otázce, co je ještě v budoucnosti třeba učinit. V této souvislosti se (avšak pouze ve formě přílohy – jako dokument SEK) vypracovává **akční plán EU**, který pojednává o **čtyřech hlavních oblastech politiky, stanovuje deset prioritních cílů** a určuje další **čtyři „klíčová podporná opatření“**.

2.6.1 První oblast politiky se soustředí na „**biologickou rozmanitost v EU**“. V jejím rámci je formulováno hned 5 z celkových 10 prioritních cílů, a to:

- chránit nejvýznamnější stanoviště a druhy v EU,
- zachovat a obnovit biologickou rozmanitost a ekosystémové služby na širším území venkovských oblastí EU,
- zachovat a obnovit biologickou rozmanitost a ekosystémové služby na širším území mořského prostředí EU,
- posílit slučitelnost regionálního a územního rozvoje s biologickou rozmanitostí v EU a
- zásadně omezit vliv invazivních cizích druhů a cizích genotypů na biologickou rozmanitost v EU.

2.6.2 Oblast politiky 2 se zaměřuje na téma „**EU a celosvětová biologická rozmanitost**“, neboť ke ztrátám biologické rozmanitosti nedochází pouze na území EU a EU i členské státy učinily na jedné straně mezinárodněprávní závazek k celosvětové ochraně biologické rozmanitosti, na druhé straně však na základě svých obchodních vztahů nesou spoluodpovědnost za celosvětový vývoj. Zde jsou formulovány tři další prioritní cíle, a to:

- zásadně posílit účinnost mezinárodní správy biologické rozmanitosti a ekosystémových služeb,
- zásadně posílit v rámci vnější pomoci EU podporu biologické rozmanitosti a ekosystémových služeb a
- zásadně snížit dopad mezinárodního obchodu na celosvětovou biologickou rozmanitost a ekosystémové služby.

2.6.3 Oblast politiky 3 zahrnuje téma „**biologická rozmanitost a změna klimatu**“ a formuluje cíl

- podporovat přizpůsobení biologické rozmanitosti změně klimatu.

2.6.4 V oblasti politiky 4 se sdělení a příslušný akční plán zabývají „**znalostní základnou**“ a jakožto 10. cíl (a tím i poslední prioritní cíl) požadují

- zásadně posílit znalostní základnu pro zachování a udržitelné využití biologické rozmanitosti v EU a v celosvětovém měřítku.

2.6.5 U **čtyřech klíčových oblastí politiky** se jedná o:

- zajištění přiměřeného financování,
- posílení rozhodování na úrovni EU,
- budování partnerství a
- vytváření osvěty, povědomí a zapojení veřejnosti.

3. Obecné připomínky k obsahu sdělení Komise

3.1 EHSV vítá předložení sdělení a vypracování akčního plánu, ke kterému došlo dne 22. května, tedy čtyři dny po přijetí průzkumného stanoviska EHSV k tématu **Kampaň EU za zachování biodiverzity – postoj a příspěvek občanské společnosti**. EHSV konstatuje, že analýza současné situace i příčin je v obou dokumentech téměř totožná.

3.2 EHSV konstatuje, že jednotlivé příčiny úbytku druhů a biotopů, jako např. intenzifikace využívání půdy resp. zřeknutí se dosud extenzivně využívaných stanovišť, konzervování a přelidnění atd., jsou již po léta známé a mnohokrát vědecky doložené. Spočívají v rozhodnutích a opatřeních hospodářských subjektů resp. v politických rozhodnutích učiněných v rámci platných zákonů. Ohrožení biologické rozmanitosti, které by pramenilo z nelegálních opatření, je relativně nízké. Jsou to tedy legální politická, věcná a hodnotová rozhodnutí, která vedou ke ztrátě biologické rozmanitosti, a jsou často podpořena resp. iniciována rozhodnutími a podpornými nástroji EU, členských států a obcí.

3.3 Shoda mezi EHSV a sdělením Komise ohledně situace a analýzy panuje i u odůvodnění, proč je třeba zachovat biologickou rozmanitost. Komise ve svém sdělení jmenuje etické, morální i ekonomické důvody, EHSV ve svém průzkumném stanovisku hovoří o „smyslové hodnotě“ a o „užitné hodnotě“ krajiny a biologické rozmanitosti.

Biologická rozmanitost mezi požadavkem a skutečností

3.4 Sdělení Komise, které je třeba posoudit, je jedním z dlouhé řady politických dokumentů, ve kterých se oznamuje zastavení ztráty biologické rozmanitosti. Znovu a znovu byly dány příslušné politické sliby, naposledy na setkání evropských ministrů pro životní prostředí v prosinci 2006, kde bylo sdělení Komise schváleno.

3.5 EHSV je bohužel nucen konstatovat, že mezi požadavkem a skutečností příliš často zejí nápadné trhliny, které veřejnost přirozeně vnímá. Příslušní ministři pro oblast rybolovu například na konci prosince 2006 určili rybolovné kvóty pro tresku obecnou, které jsou podle názoru všech (!) mořských biologů příliš vysoké a s největší pravděpodobností povedou k zániku populací. Přesto se však hovořilo o „dobrém výsledku“. To svědčí buď o velmi odlišném posuzování problematiky a vztahu mezi příčinami a důsledky, nebo ale o tom, že se o tématu sice hovoří, avšak ve skutečnosti se vědomě provádí politika, na jejímž konci stojí ztráta biologické rozmanitosti.

3.6 Výbor na tuto problematiku mezitím poukazoval v celé řadě stanovisek k tomuto tématu a varoval před hrozící ztrátou důvěry v politiku.

3.7 Mezi Komisí a EHSV existují zcela očividně rozdíly při posuzování otázky, do jaké míry široká veřejnost, politici a důležité hospodářské subjekty vidí a hodnotí význam problému ztráty biologické rozmanitosti a – především – jak se proti ztrátě politicky bojuje. EHSV přitom nepochybně skutečnost, že by se ztrátě biologické rozmanitosti nevěnovala pozornost. A nikomu, žádnému občanovi ani politikovi, nechce podsouvat, že vědomě činí taková rozhodnutí, která by biologickou rozmanitost oslabil. Zdá se však, že existují velké obtíže se skutečným zhodnocením dlouhodobých dopadů vlastních rozhodnutí a popř. s následným vyvozováním důsledků. Příkladem, který dodatečně znázorňuje tuto situaci v nových členských státech, mimo jiné v Polsku, jsou činnosti v oblasti meliorací uskutečněné v letech 2004-2006 a plánované na období 2007-2013 v programech rozvoje venkovských oblastí. Činnosti hospodaření se zemědělskými vodními zásobami financované z prostředků EU vedou především k technické transformaci říčních údolí. To vede k řadě negativních dopadů, na čelním místě ke ztrátě biologické rozmanitosti. Tyto činnosti jsou bohužel prováděny a plánovány na potenciálních územích programu Natura 2000.

3.8 Komise hovoří o tom, že otázky zachování biologické rozmanitosti mají „důležitou úlohu“ mj. také v Lisabonské strategii, a i Výbor regionů ve svém stanovisku k tomuto sdělení „*příznivě přijímá závěry předsednictví Rady ze zasedání ve dnech 23. a 24. března 2006, jež vyzývají k začlenění cílů pro rok 2010 do politik definovaných v rámci lisabonské agendy*“. EHSV má však velké pochybnosti o tom, zda tomu tak skutečně je. EHSV naopak spíše konstatuje, že roli a významu biologické rozmanitosti se v kontextu „hospodářské politiky“ věnuje jen okrajová pozornost. V dokumentech o Lisabonské strategii se proto například pojmy jako „biologická rozmanitost“ a „ochrana přírody“ vyskytují jen velmi okrajově, pokud vůbec, jak vyšlo najevo v jednom hodnocení, a u národních programů reformem tomu není jinak.

3.9 Komise má úplnou pravdu, když ve svém sdělení hovoří o „nedostatečích ve státní správě a neschopnosti uznat hospodářské hodnoty přírodního kapitálu a ekosystémových služeb konvenčními ekonomikami“. Kdyby byla hodnota skutečně uznána a „externí náklady“ tedy byly internalizovány, problém by v této podobě neexistoval.

3.10 EHSV již ve svém shora uvedeném průzkumném stanovisku poznamenal, že v současnosti se konflikty mezi různými strategiemi podpory hospodářského růstu a biologickou rozmanitostí spíše vyostřují. Na hospodářský růst se dnes hledí často příliš nediferencovaně jako na množstevní růst a zachování biologické rozmanitosti může takovému hospodářskému růstu bránit nebo ho znesnadnit. Ochrana přírody a biologická rozmanitost tak ve většině případů, kdy se jedná např. o věcná a plánovací rozhodnutí, nejsou chápány jako příležitost pro hospodářský rozvoj, ale často jako jeho překážka resp. maření. Jen tak si totiž lze vysvětlit „tlak“, který je neustále (částečně dokonce důrazněji) vyvíjen na směrnici FFH a směrnici EU o ptácích a na soustavu Natura 2000, která byla na jejich základě vytvořena. I když se komisař pro životní prostředí Dimas momentálně staví proti změně uvedených směrnic⁽³⁾, je zcela jasné, že se na ochranu přírody často pohlíží jako na rivala v souboji o plochu a na brzdu rozvoje, a jen velmi zřídka jako na základ hospodářského rozvoje. A finanční náklady resp. závazky, které vyplývají např. z uplatňování soustavy Natura 2000, se považují za břemeno, a ne za investici do budoucna, popř. nejsou k dispozici.

3.11 Kromě „hospodářského“ vnímání ochrany přírody a biologické rozmanitosti, které je zcela v rozporu s ekonomickými důvody pro zachování biologické rozmanitosti, které Komise uvádí, existuje další problém, za který jsou odpovědní sami ochránci přírody a který vedl k přístřežení konfliktu s majiteli resp. uživateli půdy. EHSV několikrát zdůraznil, že způsob, jakým byla plánována například soustava Natura 2000 a jak se nyní uskutečňuje, je ukázkovým příkladem toho, jak ochrana přírody fungovat nemůže. A ministři na národní resp. regionální úrovni zde najednou kritizují právní základy, které před léty sami vytvořili. Na politicky přislíbené vyrovnávací platby zemědělcům nejsou peníze a rozhodnutí jsou činěna bez ohledu na dotyčné majitele resp. uživatele půdy, místo aby se s nimi „počítalo“. Takováto ochrana přírody není věrohodná a budí podezření.

3.12 Četné příklady přitom ukazují, že společně lze dosáhnout opravdu pozoruhodných úspěchů, kdyby politika a administrativa dané sliby skutečně dodržely a byla vytvářena opravdová partnerství.

Rozhodnutí EU o financování jakožto špatný příklad

3.13 Právě rozhodnutí summitu EU z prosince 2005 o financování v rámci finančního výhledu na období 2007-

⁽³⁾ Což EHSV vítá.

2013 svými škrty v 2. pilíři SZP, který je obzvláště důležitý pro zajištění biologické rozmanitosti, dokládají skutečnost, že biologická rozmanitost bude při politických zvažovacích procesech přes všechny vznesené deklarace a cíle obětována. Když pak Komise půl roku po výše zmíněných rozhodnutích summitu EU o financování popisuje v akčním plánu „zajištění přiměřeného financování“ pro soustavu Natura 2000 jakožto jedno ze čtyř klíčových podpůrných opatření, tak je to po obsahové a formální stránce sice požadavek správný, nicméně s politickou realitou nemá bohužel nic do činění. Je spíše dokladem nesrovnalostí mezi slovem a činem.

3.14 EHSV se několikrát vyjádřil v tom smyslu, že 2. pilíř SZP je poté, co do něj byly zařazeny dodatečné úkoly jako např. financování soustavy Natura 2000 a provádění rámcové směrnice o vodě, financován naprosto nedostatečně. Co si má občan myslet o politice, která si tak očividně protřečí a vzbuzuje konflikty přímo na místě?

3.15 VR má proto naprostou pravdu, když ve svém stanovisku vyzývá k tomu, „aby při revizi finančního výhledu na období 2007 až 2013, jež je plánována na rok 2008, byla značná část prostředků vyčleněna na udržitelné zemědělství a ochranu krajiny“.

3.16 Něco podobného platí pro v jádru správný požadavek Komise na „zajištění toho, aby prostředky Společenství na regionální rozvoj byly pro biologickou rozmanitost přínosem, a nikterak ji nepoškozovaly, a budování partnerství mezi navrhovateli, realizátory a zastánci zájmů biologické rozmanitosti“. EHSV důrazně podporuje i tento požadavek, který byl mezitím několikrát zmíněn. Avšak i zde jsou neshody mezi (správným) oznámením a každodenní politickou praxí zřejmé, protože se v zásadě nic nezměnilo. Projekty infrastruktury (které EU z části spolufinancuje) se i nadále staví v oblastech, které jsou z hlediska ochrany přírody nejcennější, a navzdory nezbytným vyrovnávacím a náhradním opatřením k ochraně přírody nakonec vždy dojde – viz popis situace v EU – ke ztrátě biologické rozmanitosti.

3.17 EHSV je ostatně toho názoru, že má-li se vyhovět požadavku na konzistentní politiku, který si EU sama klade, musí požadavek kladený na strukturální fondy platit pro veškeré výdaje EU.

3.18 EHSV proto vidí mnoho podnětů ve všech oblastech, kde nese EU na základě svých pravomocí důležitou odpovědnost. Takovýmto podnětem je zemědělská politika. Situace ukazuje, že stávající právní předpisy však nejsou pro plošné zachování biologické rozmanitosti dostačující. Jsou-li pak zemědělské platby vázány „pouze“ na dodržování platných zákonů, je okamžitě jasné, že se tím biologická rozmanitost nepodpoří.

3.19 Přímé platby zemědělcům, které tvoří převážnou část rozpočtu pro zemědělství, však ze své podstaty nejsou určeny na podporu biologické rozmanitosti, ale na to, aby zemědělce připravily na výzvy světových trhů. EHSV však několikrát zdůraznil, že „evropský model zemědělství“, který zahrnuje mj. i zachování biologické rozmanitosti, není k máni za podmínek světového trhu. Zemědělce nelze nutit k tomu, aby přežili v celosvětové hospodářské soutěži, a zároveň od nich očekávat, že budou podporovat biologickou rozmanitost.

3.20 Výbor proto požadoval, aby politika, dokud budou podmínky na světovém trhu spíše brzdit plošné zemědělství šetrné k životnímu prostředí, zvýšila své úsilí, a to např. v tom smyslu, že budou zvýšeny podpory pro agroenvironmentálních opatření, aby všichni zemědělci v EU přešli na produkci šetrnou k životnímu prostředí (*). I zde činy pokulhávají za sliby.

3.21 Je zřejmé, že politická situace v ochraně biologické rozmanitosti se zásadně liší od politiky v jiných oblastech, např. finanční politiky a politiky stability. Tam se Komise – částečně i přes mohutný odpor – pokouší prosadit zcela jasnou politickou linii a tam také existují (viz Maastrichtská kritéria) nástroje pro skutečné prosazování směru, který je považován za správný. Zachování biologické rozmanitosti se zatím téměř nedostalo dál než k politickým výroky.

3.22 Právě proto EHSV ve svém průzkumném stanovisku kladl důraz na otázku, jaké společenské pozadí mohlo umožnit situaci, kdy se všichni vyslovují pro biologickou rozmanitost, ale kdy přesto dochází k dramatickému úbytku biologické rozmanitosti. Došel k závěru, že společnost (a velká část politického spektra) má příliš malé povědomí o smyslové či užité hodnotě biologické rozmanitosti. Když však obě odůvodnění pro zachování biologické rozmanitosti nejsou opravdu plně přijímána a chápána, nemůže příslušná politika fungovat. EHSV proto žádal i to, aby byla z informování o nezbytnosti zachování biologické rozmanitosti učiněna politická priorita. Předložený akční plán EU o této problematice sice pojednává díky čtvrté oblasti politiky a „klíčovým podpůrným opatřením“, avšak ne tak podrobně, jak by bylo vhodné.

3.23 EHSV by zde nerad opakoval příslušné výroky ze svého stanoviska ze dne 18. května 2006. Může jen Komisi, Radu a Parlament požádat, aby se ještě jednou zamyslely nad příslušnými úvahami EHSV. Dramatická situace v rozvoji biologické rozmanitosti je známá, dochází k ní převážně v rámci příslušných legálních činností. EU sice přijala několik opatření, ale ta nejsou účinná mezi jiným proto, že byla uskutečněna jen z poloviny, pokud vůbec. A i nadále jsou činěna četná rozhodnutí, přestože jsou kontraproduktivní.

(*) Stanovisko EHSV ze dne 21. března 2002 k budoucnosti SZP, Úř. věst. C 123, 27.5.2002, s. 87-99 (není k dispozici v češtině).

4. Konkrétní připomínky

4.1 Pokud se v akčním plánu předkládá přes 160 různých návrhů na zlepšení situace, tak to především ukazuje, že v mnoha oblastech politiky a na nejrůznějších úrovních musely být až dosud nedostatky. Zároveň je však také třeba si položit otázku, zda mají všechna opatření stejný význam a zda mají být přijímána všechna najednou. Položení této otázky však nemá znamenat, že EHSV považuje být jen jedno z uvedených opatření za špatné. Má jen pochybnosti, zda se skutečně všechna vážně uplatňují.

4.2 Podle mínění EHSV je klíčově důležité se neprodleně a komplexně začít zabývat čtvrtou oblastí politiky. Je naléhavě třeba zlepšit znalostní základnu o pravém významu biologické rozmanitosti a skutečné dlouhodobé dopady jednotlivých rozhodnutí na biologickou rozmanitost. Jen pokud skutečně existují odpovídající znalosti a politika a společnost je přijímají, může se totiž vyvíjet uvědomění, které je politicky nezbytné k dosažení „zásadní změny politiky a praxe“, jež Komise považuje za nutnou. Zda-li se nyní nedostává spíše odpovídajících znalostí a myšlenek, nebo politické vůle resp. schopnosti něco prosadit, je otázka, na kterou lze jen stěží nalézt odpověď.

4.3 EU se jednoznačně bude muset nechat podrobit přezkoumání, zda uskuteční své oznámení o jiném pojetí mj. odborné politiky a politiky výdajů, které činí v akčním plánu. Rozhodnutí o financování, která byla přijata v prosinci, vzbuzují u mnoha zúčastněných pochyby o tom, jestli je tento obrat méně vážně. Tyto pochyby jsou navíc živeny skutečností, že dokonce ani tam, kde ani ekonomické zájmy nebrání účinnější ochraně biologické rozmanitosti, nebylo v minulosti dosaženo téměř žádných úspěchů.

4.4 Jako příklad zde lze uvést problémovou oblast, totiž lov, o kterém není v celém dokumentu Komise ani zmínka, přestože má obzvláštní význam pro mnoho ohrožených druhů. Ve 27 zemích EU, ve Švýcarsku a v Norsku je ročně zastřeleno nebo chyceno přibližně 102 milionů ptáků, mezi nimi zhruba 37 milionů zpěvných ptáků. K těmto číslům se dospělo na základě statistických údajů o lovu. Je jisté, že vysoké ztráty stěhovavých druhů ptáků z důvodu lovu jsou významným faktorem úmrtnosti.

4.5 Ptáci jako čejka, sluka otavní, čírka modrá, skřivan polní, křepelka, hrdlička a slučka malá, což jsou všechno druhy, jejichž počet v celé Evropě nebo v částech Evropy ubývá, by proto měli a mohli být před lovem chráněni. Přitom je třeba zohlednit, že lov stěhovavých druhů zvířat slouží ve většině evropských zemí jako zábava ve volném čase pouze malému procentu obyvatelstva. Ekonomické důvody zde nejsou, chodit na lov je pouhá záliba. A přesto – nebo právě proto? – zde dosud nebyl zaznamenán žádný úspěch. Stále a znovu se ukazuje, jak obtížné je změnit i tyto zvyky, a ještě obtížnější je přivodit „zásadní změny“.

4.6 Pozoruhodným pozitivním příkladem toho, co může přinést zákaz lovu, je řecký ostrov Tilos. Od roku 1993 se na tomto ostrově neloví, což vedlo k enormnímu zvýšení biologické rozmanitosti a počtu druhů. EU tento vývoj podpořila mj. projektem LIFE.

4.7 Závěrem by EHSV chtěl ještě zdůraznit, že souhlasí s koncepcí **globální odpovědnosti**, o níž se zmiňuje Komise. Konstatuje však, že ani v tomto ohledu se EU ještě nemůže věnovat vavříny. Komise ve svém sdělení uvádí, že v současnosti se na mezinárodní projekty zachování biologické rozmanitosti vynakládá „méně než jedna setina celkových ročních rozpočtů Společenství a členských států vyčleněných na rozvojovou pomoc“ (což znamená méně než 0,004 % veškerých výdajů).

4.8 Na druhé straně se v jiných částech světa spatřuje vysoká spoluodpovědnost za ničení biologické rozmanitosti. Ve sdělení Komise se jako příklad uvádí ničení tropických pralesů. EHSV dává k úvaze, že toto mýcení lesa není kontraproduktivní jen z pohledu ochrany biologické rozmanitosti, ale i z důvodů ochrany klimatu. 20 % celosvětového znečištění CO₂ je důsledkem ničení lesů!

4.9 EHSV poukazuje na zřejmé riziko, kterému je vystavena oblast zemědělství a chovu dobytka a které spočívá v rychlém postupu eroze genetických zdrojů pro výrobu potravin.

4.10 EHSV vyjadřuje hluboké znepokojení nad tím, že například z důvodu uskutečňování strategie EU v oblasti biopaliv by mohlo dojít k dalšímu mohutnému ničení tropických pralesů, pokud bude nacházet uplatnění levné zboží z dovozu namísto domácích výrobků šetrných k přírodě a životnímu prostředí. Malajsie v současnosti vyrábí zhruba 5 mil. tun palmového oleje ročně a na plantáže, které byly pro tento účel založeny, připadlo v období mezi lety 1985 a 2000 zhruba 90 % veškerého kácení

tropických deštných pralesů v zemi. Nyní má být kvůli zakládání plantáží pro pěstování palmového oleje vymýceno dalších 6 mil. ha tropických deštných pralesů, v Indonésii dokonce 16,5 mil. ha. Palmový olej je určený pro vývoz. Teplárna v německém městě Schwäbisch Hall, která je s oblibou dávána za vzor energetické politiky, je z více než 90 % poháněna palmovým olejem!

4.11 Kromě těchto obsahově a strategicky odlišných odhadů by EHSV rád uvedl ještě dvě důležité formální poznámky.

4.11.1 Pro dotčené a zainteresované strany je velmi mrzuté, když se musí pátrat po různých dokumentech EU, aby se získal úplný přehled o jedné a téže oblasti politiky. Z důvodu administrativního záměru zkracovat obsah dokumentů Komise není vlastní akční plán, který je v obsahu sdělení Komise uveden jako příloha č. 1, ke sdělení Komise přiložen. Je k dispozici pouze jako samostatný dokument SEK, přičemž se na příslušné titulní straně ani pojem „akční plán“ neobjevuje. Hovoří se tam jen o „technické příloze“. Akční plán je rovněž k dispozici pouze v anglickém jazyce (tedy ne v dalších úředních jazycích) a jeho styl písma je obtížně čitelný. To vše je nepříjemné. EHSV proto vyzývá Komisi, aby akční plán přeložila do všech úředních jazyků a postarala se o jeho rozšíření nejen přes internet, ale i v tištěné podobě.

4.11.2 Komise navrhuje, aby na uskutečňování cílů akčního plánu dohlížela stávající skupina expertů pro otázky biologické rozmanitosti. EHSV naproti tomu navrhuje zapojit daleko intenzivněji občanskou společnost, právě vzhledem k výše uvedenému problému, který je podrobně popisován v průzkumném stanovisku, že informovanost o tomto tématu a z ní vyplývající „povědomí“ jsou mizivé.

V Bruselu dne 15. února 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS